

Cigányozás: a cigány – nem cigány megkülönböztetés használata

Az anBlok folyóirat legújabb, 4. számának témája a cigányozás. Ezen a szón a sértő, megbélyegző, rasszista beszédet szoktuk érteni, a lapszám megjelentetésével azonban többek között az a szándékunk, hogy kitágítsuk a jelentését, és ezáltal megvizsgálhassuk, milyen megjelenései, formái, és lehetőségei vannak a cigány témának a közbeszédben. Így vagy úgy, de mindenki cigányozik, aki azt mondja: cigány. A szám nem a cigány népeiséggel vagy a cigányok „személyiségével” foglalkozik tehát, hanem azzal, ahogy a cigány – nem cigány megkülönböztetés használata, a cigány figurája, a cigányként azonosítás meghatározza a cigányként azonosított emberek kényszereit és mozgástereit a társadalmi cselekvésben – és persze azokat is, akik a különbségtétel nem cigány oldalára kerülnek.

Azzal a változással foglalkozunk, amely a cigányozásban az elmúlt években bekövetkezett.

Az elmúlt évek legszembeötlőbb változása, hogy a széles nyilvánosságban elterjedt a sértő cigányozás. Lapszámunkban bemutatjuk, hogy a változás nem merül ki a rasszista beszéd területszerzésében. Szinte nincs közéleti szereplő, aki ne próbálna pozícióját e témán keresztül közvetve vagy közvetlenül megerősíteni, vagy éppen újradefiniálni. Úgy tűnik, a *cigány figurája* társadalmunk egyik kiemelten fontos szereplőjévé vált. Általa váltak elbeszélhetővé olyan fontos közérdekű kérdések, mint például a munkanélküliség, a közbiztonság, létbizonytalanság, az oktatási rendszer problémái, vagy éppen a leszakadt régiók helyzete, nem beszélve a társadalmi kirekesztés és integráció folyamatairól. Az úgynevezett „cigánykérdés” tehát nem pusztán a cigányokról szól, hanem a mindenkit érintő társadalmi kérdésekről.

Miről beszélünk, amikor azt mondjuk: cigány?

A cigányozás fogalmának kitágítása lehetővé teszi, hogy megvizsgáljuk, valójában miről beszélünk, amikor cigányozunk. A lapszámunkban nyomon követjük a közbeszéd jelenlegi irányait, elemezzük, hogyan válik központi témává a cigány, honnan és milyen típusú állításokat lehet tenni róla, ezeket milyen érvelésekkel lehet alátámasztani.

A változást helyi példákon is bemutatjuk.

Nem pusztán a közéleti szereplők megszólalásain keresztül nyúlunk a témához, hanem megnézzük, hogy a fenti változások hogyan érintik a mindennapi életet, hogyan ragadhatóak meg konkrét helyzetekben, intézményekben, a mindennapi élet cselekvéseiben. Két borsodmegyei falu példáján mutatjuk be, hogy a hétköznapi szintjén hogyan valósul meg az a változás, amely a közbeszédet is uralja, s milyen kényszerpályákat hoz létre, milyen mozgástereket nyit ez meg. A cigányozás sértő, vagy éppen konstruktív formái ugyanis nem csupán szavak, hanem emberek együttélését, életstratégiáit határozzák meg azzal, hogy cselekvési lehetőségeket lehetetlenítenek el vagy nyitnak meg. A hétköznapi helyzetek dinamikája új szempontokat adhat a cigányról szóló diskurzusok formálásához és ezen keresztül a közbeszéd átalakításához.

Új szempontokat mutatunk be romániai példákon.

Bár elsősorban a magyarországi helyzettel foglalkozunk, úgy gondoljuk, az új szempontok kereséséhez érdemes ellépni ettől a kontextustól és megnézni, hogy egy másik felállásban mik

a tétjei a cigány-témának. A lapszámunkban bemutatott romániai példákon keresztül jobban ráláthatunk saját meghatározottságainkra, új szempontok bevonásával jobban megérthetjük a szóban forgó társadalmi változás folyamatait.

A megszólalás lehetőségeinek kialakításához kívánunk hozzájárulni.

A cigányozás kényszereinek és lehetőségeinek feltérképezésével az a célunk, hogy lehetővé váljon a korábbiaktól eltérő, szándékaink szerint konstruktív nyilvános beszéd. Ahhoz kívánunk hozzájárulni, hogy kialakuljanak a megszólalás olyan lehetőségei, amelyeket nem torzít el a rasszista, sértő beszéd, sem pedig a megélt problémák megvitatásának lehetetlensége.